

בית משפט לעניני משפחה בבאר שבע

4 יול 2019
17-19

החלטה שעניינה דחיית ערר על החלטת הממונה על רישוי האומנה

- ועדת ערר לפי סעיף 36א לחוק אימוץ ילדים התשמ"א – 1981 ולפי סעיף 67 לחוק אומנה לילדים, תשע"ו – 2016
1. סגן הנשיאה השופט אלון גביזון - יו"ר הועדה
  2. חבר ועדה – אבנר חיים הכהן – פסיכולוג קליני
  3. חבר ועדה – פרופ' יואב כהן – פסיכיאטר ילדים
  4. חברת ועדה – ד"ר מרים אורניה בקר – עו"ס
  5. חברת ועדה – גב' ניצה בנדור – עו"ס

העוררים

1. פלונית
2. פלוי
3. פלונית

ע"י עו"ד ברומר

- נגד -

המשיבים

1. אלמוני
2. הממונה על רישוי האומנה ע"י ב"כ היועץ המשפטי לממשלה

ע"י עו"ד הכהן [בשם משיב 2]

החלטה

בעניין הקטינה: XXX ילידת 2011

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

1. בפנינו ערר על החלטת הממונה על רישוי האומנה מיום 17.02.19 לפיה נדחתה בקשת העוררים לשמש כמשפחת אומנה לקטינה XXX ילידת 2011.

העוררת 1 הנה אמה של הקטינה, העוררים 2 ו-3 הנם הסבים של הקטינה (הוריה של העוררת 1) והמשיב 1 הנו אביה של הקטינה (צורף לערר כמשיב על ידי בא כוח העוררים).

2. בנימוקי ההחלטה של הממונה על רישוי האומנה מיום 17.02.19 נכתב כי:

"מעיון בדוחות שקיבלתי עולה כי אומנם אתם אוהבים את נכדתכם, אולם נראה כי בשל תנאים בהם גדלה, יש לה קשיים רבים מאוד וזאת למרות גילה הצעיר. ההתרשמות של גורמי האבחון, היא שאתם תתקשו מאוד לתת לXXX מענה לקשייה אשר יבטיח תנאים להתפתחותה התקינה.

הדוחות מציינים כי אתם אנשים מבוגרים המתמודדים עם בעיות רפואיות שונות והבית שלכם עמוס בצורה יוצאת דופן ולא מתאים לגילה של XXX. עוד עולה ההתרשמות כי תתקשו להבין את המשמעות של לגדל באומנה, מנקודת מבטה של XXX. אמנם אתם תוכלו לשתף פעולה עם מנחת האומנה, אך ההתרשמות היא שתתקשו לבקש הדרכה או להירתם ממנה, להכיר בקשייה של נכדתכם או לשנות משהו בהתנהגותכם עברה.

לסיכום האבחון, צוין כי אתם סבים חמים ואוהבים אך לנכדתכם בת ה-7 צרכים רבים ומגוונים ולהערכת גורמי האבחון, לא תוכלו לתת לה את מעטפת הטיפול להם היא זקוקה.

לנוכח כל האמור לעיל, ומאחר ותהליך האבחון שעברתם, לא תמך בבקשה שלכם לשמש משפחת אומנה ולא ניתן לאשרה".

3. ביום 12.03.19 הגישו העוררים את הערר וביום 05.06.19 הגישה ב"כ המשיב את תגובתה.

4. לטענת העוררים החלטת הממונה על רישוי האומנה שגויה, וזאת בין היתר מאחר והממונה לא נתן עדיפות להשמת קרובים כמצווה בסעיף 38 (א) לחוק האומנה.

מעברה של הקטינה להורי העוררת 1 הנו הדבר הנכון יותר עבורה וקל וחומר כאשר עסקין במעבר הקטינה ממקום זר למשפחה הקרובה והנורמטיבית, והדבר עולה בקנה אחד עם טובתה של הקטינה.

החלטת הממונה אינה עולה בקנה אחד עם טובת הקטינה. טענת הממונה כי הסבים לא יוכלו לתת לקטינה את המעטפת לה היא זקוקה הנה אבסורדית וזאת בשים לב לכך שהסבים שימשו בעבר כמשפחת קלט לקטינה תוך שהם ביצעו את מלאכתם נאמנה ולא היתה כל טענה כלפי תפקודם מצד גורמי הרווחה.

אף טענת הממונה כי הסבים הנם אנשים מבוגרים בעלי בעיות בריאותיות הנה טענה אבסורדית. הסבים הנם אנשים מתפקדים, עובדים, מנהלים בית למופת והם לא סובלים מכל מחלה. מדובר באנשים, אשר ככל בני גילם, יש להם צורך בבדיקות מסוימות מעת לעת, הגעה לקופת חולים מפעם לפעם, ולא מעבר לכך.

אף טענת הממונה כי הסבים מתקשים לקבל הדרכה אינה נכונה. הסבים אמרו שיעשו כל הנדרש מבחינתם ויגיעו להדרכה כזו או אחרת, יבצעו כל אבחון ויעשו את כל הנדרש לטובתה של הקטינה.

טענת הממונה כי בית הסבים הינו בית עמוס אינה ברורה. מדובר בדירת מגורים וברי שלא תהא ריקה. אין כל מניעה מבחינת הסבים לסדר את ביתם כפי שיידרשו. לקטינה חדר משלה המותאם לה. הסבים יכולים לספק את צרכי הקטינה וזאת במקביל לקבלת הדרכה וסיוע במסגרת היותם משפחת אומנה.

5. לטענת ב"כ המשיב, כמפורט בתגובתה, דין הערר להידחות ויש להותיר את החלטת הממונה על רישוי האומנה על כנה.

החלטת הממונה התקבלה כדין ובהתאם להוראות חוק האומנה ולסמכויות הניתנות לו בחוק.

לעוררת 1, אמה של הקטינה, לא קנויה זכות להגיש ערר וזאת בהתאם לסעיף 36 א (א) לחוק האימוץ, המעניק את הזכות לערור מי שרואה עצמו נפגע מהחלטת הממונה לעניין קביעת כשירותו לקבלת רישיון אומנה.

הסבים ילידי 1954, מתגוררים בבתי ים, זוג הורים לשלושה ילדים בגירים, מקור פרנסתם הנם מקצבת נכות של הסב וקצבת זקנה של הסבתא.

הקטינה ילידת 2011, צעירה מבן XXX אחיה, בת לאם הסובלת ממחלת הסכיזופרניה ולאב אלכוהוליסט ואלים, אשר ביום 28.03.19 הוכרזה על ידי בית המשפט לנוער בקרית גת, במסגרת תנ"ז-60132-02-19, כקטינה נזקקת.

בוועדת תכנון וטיפול שהתקיימה ביום 19.07.18 בעניינם של ארבעת ילדי המשפחה הומלץ על שילובם של שלושת אחי הקטינה במסגרת חוץ ביתית בקהילה, ואילו לגבי הקטינה הומלץ כי בשלב ראשון היא תשולב במרכז חירום לצורך התארגנות, אבחון והערכת מצבה. יצוין כי הוריה של הקטינה, אשר נכחו בוועדת תכנון וטיפול, היו שותפים לדאגה למצבה של הקטינה ומודעים לחוסר יכולתם לספק עבודה סביבה יציבה ובטוחה והביעו את הסכמתם, בכתב ובעל פה, להוצאתה של הקטינה למרכז חירום ולחילופין לסידור חוץ ביתי אחר.

ביום 20.08.18 ניתנה החלטת בית המשפט לנוער אשר הורתה על הוצאת הקטינה ממשמורת הוריה למרכז החירום. בשלב מצוקת מקום במרכז החירום, השמת הקטינה נעשתה אך ביום 14.10.18. עוד באותו היום, הגישו הורי הקטינה בקשה לעיכוב ביצוע החלטת בית המשפט לנוער לצורך בחינת דודתה שלה קטינה, אחות האב, לשמש משפחת אומנה לקטינה. בקשת ההורים נדחתה ובפעל הקטינה הועברה כבר ביום 14.10.18 למרכז החירום. יודגש כי בהמשך חזרה בה הדודה מרצונה לשמש כמשפחת אומנה לקטינה.

בדיון נוסף שהתקיים ביום 01.11.18 בבית המשפט לנוער, בנוכחות הסבים והאם, ביקש בא כוח ההורים כי הסבים ימונו כמשפחת אומנה קרובה לקטינה. בעקבות זאת הופנו הסבים לבדיקת התאמתם לשמש כאומנה לקטינה.

בדיון שהתקיים ביום 26.11.18 בבית המשפט לנוער קבע כבוד השופט טייב כי "הסבים, אותם אני מעריך מאוד על התגייסותם לסייע לנכדתם ולבתם, עושים רושם כאנשים נורמטיביים ואולם לא ניתן להתעלם כי אותם סבים שימשו לפני כשנה משפחת קלט חירום וזה לא צלח והופסק זמן קצר לאחר שהילדים הושמו בבית הסבים".

הטעם העיקרי לשלילת התאמתם של הסבים הנו אבחנת גורמי הטיפול כי לסבים יכולת רגשית מצומצמת של התרשמות המאבחנות וכי זו פוגעת ביכולתם להבין את מורכבות מצבה של הקטינה וצרכיה, באופן שלא יאפשר להם להעניק לקטינה את הדרוש לה.

הקטינה, על פי הערכה פסיכו - דיאגנוסטית שנערכה בעניינה, חווה קשים רגשיים, בעלת התנהגויות שאינן תואמות לגילה כגון אמירות אובדניות, תוקפנות, חתכים על זרועה, התערטלות ואף מאובחנת כמתפקדת ברמה אינטלקטואלית גבולית. כן עולה מן האבחון כי בתחום האישיותי ניכר עיכוב בהתפתחותה הרגשית ואף הקטינה חוותה חרדת נטישה ברמה גבוהה ואף מאופיינת באימפולסיביות ומגלה קושי בדחיית סיפוקים.

בדו"ח סיכום והערכה בעניינה של הקטינה ערוך על ידי מנהלת מרכז החירום הומלץ על השמתה של הקטינה במסגרת חוץ ביתית. כמו כן פסיכיאטר הילדים אשר בדק את הקטינה המליץ על העברתה למסגרת חוץ ביתית עם מוגנות ומאפיינים טיפוליים וציין כי רצוי להרחיקה מגורמי דחק סביבתיים הקשורים לעברה.

בתום המפגשים עם הסבים, סברו מנחות האומנה כי צרכיה המרובים והייחודיים של הקטינה לא יענו באופן מספק על ידי הסבים. כן ציינו מנחות האומנה כי להערכתן, הסבים יתקשו להכיר בקשיים ובהתמודדויות הייחודיות של הקטינה, זאת כפי שהתקשו לראות בחיי בתם בעבר ובהווה.

לאורך המפגשים הציגו הסבים תמונה אידיאלית לפיה היחסים בין בני המשפחה השונים הם תקינים, וזאת על אף היחסים המורכבים שיש בינם ובין אבי הילדים ורק לאחר שעומתו עם המידע, הודו כי בעבר היו מספר אירועים שהתרחשו, אולם גם בתארם אירועים אלה, השטיוחו את המורכבות שעמדה ביסוד האירועים. כדוגמא לכך, סיפר הסב באדישות כי האב שפך סיר חמין חם על ראשי הילדים ותירץ בכך שהאב "היה קצת עצבני".

מסקנת מנחת האומנה היתה כי לאור העובדה שמדובר באומנה בתוך המשפחה, עם יחסים מורכבים עם האב ויחסים הדוקים עם האם, עלולים הסבים לעמוד במצב של קונפליקט נאמנויות והעדפת טובת בתם על פני טובת הקטינה, פגיעה ביחסים בין הילדים ובין אביהם וקושי בהצגת גבולות לבתם כמתחייבת בהיותם משפחת אומנה לקטינה.

בנוסף לכך, האבחון מוביל להבנה של המאבחנות כי הסבים רואים את מצבה הרגשי של הקטינה בצורה מצומצמת ושטחית שלא תאפשר להיענות ולא יהיה זה נכון להכיר בהם כמשפחת אומנה לקטינה.

מפקחת האומנה המחוזית אף היא סברה כי יש מקום לדחות את הבקשה וכך גם הממונה על רישוי האומנה.

יודגש כי החלטת הממונה על רישוי האומנה מתיישבת עם המלצות הגוף המפעיל (אור שלום) והפיקוח המחוזי על האומנה, וכולם היו תמימי דעים בעניין העדר התאמתם של הסבים לשמש כאומנת קרובים לקטינה.

החלטת הממונה מתיישבת גם עם האמור באבחון שנעשה במרכז החירום, שם עלה צורך במעטפת טיפולית ומכילה.

סעיף 24 (ד) לחוק האומנה מסמיך את הממונה לסרב ליתן רישיון אומנה.

טענות הסבים נבחנו על ידי הממונה במסגרת המסמכים שהובאו בפניו וכאמור נדחתה תוך שהוא מפעיל את שיקול דעתו ומסתמך על החומר שהובא בפניו.

6. הרכב ועדת הערר וסמכותה מעוגנים בסעיפים 36 א לחוק האימוץ, סעיף 67 לחוק האומנה וסעיף 16 לתוספת לחוק בתי דין מנהליים.

סעיף 36 א (ב) קובע כי החברים בוועדת הערר יהיו שופט בית משפט לענייני משפחה, הוא יהיה יו"ר, שני עובדים סוציאליים, פסיכולוג קליני ופסיכיאטר מומחה.

סעיף 36 א (ג) קובע כי החלטה של ועדת הערר אינה ניתנת לערעור עוד.

יוער כי הן חוק האימוץ והן חוק האומנה, למעט הביטוי "מי שרואה עצמו נפגע..." , אינם מפרטים את הפרמטרים שלאורן על הועדה לבחון את החלטת הממונה על רישוי האומנה (או את החלטת עובד סוציאלי לפי חוק האימוץ).

בשים לב להרכב הועדה כפי שנקבע בחוק, ולכך שהחלטתה אינה ניתנת לערעור ונוכח המשמעות האופרטיבית שיש להחלטתה על טובת הקטין נשוא הערר, סבורה הועדה כי סמכותה לבחון את החלטת הממונה על רישוי האומנה (או החלטת עובד סוציאלי לפי חוק האימוץ), אינה מצומצמת למתחם סבירות ההחלטה בלבד, וכי בסמכותה, במקרים המתאימים, לבחון גם את ההחלטה לגופה מעבר לתקינותה המנהלית ולמתחם הסבירות.

7. בטרם מתן פסק הדין תבהיר הוועדה כי אין זה מתפקידה לבחון את דרכי הטיפול בקטינים נשוא הערר אשר עניינה נדון בפני בית המשפט המוסמך- בית המשפט לנוער. לעניין תפקיד וועדת הערר ראה גם החלטת כבוד השופטת דנה מרשק מרום מיום 07.04.19 בתיק ענ"א 53610-02-19.

8. היום 04.07.19 הוגשו לתיק מסמכים נוספים מטעם המשיב ביחס למצבה של הקטינה המלמדים אודות מצבה הרגיש, והמלצת גורמי המקצוע בהשמתה במסגרת חוץ ביתית אשר תסייע לה במסגרת הטיפולית שהחל במרכז החירום.

9. לאחר שהועדה עיינה בתיק ושמעה את הצדדים בדיון שהתקיים היום סבורה הועדה כי דין הערר להידחות. הועדה סבורה כי אין מקום להתערב במקרה דנן בשיקול דעתו של הממונה.

10. הועדה סבורה כי החלטתו של הממונה מבוססת על החומר שהועמד בפניו, לרבות עמדת הגורמים המקצועיים, ובשים לב למצבה הנוכחית המיוחד של הקטינה, סבורה הועדה, כפי שסבר הממונה, כי אין ביכולתם של הסבים ליתן מענה אמיתי ומלא לצרכיה של הקטינה. אכן מדובר בקטינה שסובלת מנזקים ברורים כתוצאה מהזנחה, והועדה סבורה כי קטינה זו זקוקה למעטפת טיפולית מיוחדת ואינטנסיבית אשר אין ביכולת הסבים לספק אותה.

הועדה אף מצאה להביע את צערה על כך שהעוררת 3 – הסבתא לא מצאה לנכון להתייצב לדיון היום באופן שהועדה יכולה היתה להתרשם ממנה באופן ישיר.

11. הועדה מצאה לנכון שאף היא התרשמה כי הסבים אוהבים את נכדתם אך כפי שסבר הממונה, בשלב זה אין די בכך כדי ליתן מענה לצרכי הנכדה.
מתיר פרסום החלטתי זו ללא פרטים מזהים ושמות הצדדים.

ניתנה והודעה היום 04 ביולי 2019 בהעדר הצדדים.

אלון גביזון, שופט

סגן נשיאה לענייני משפחה

במחוז דרום, יו"ר הועדה

חברת ועדה גב' ניצה בנדור

ע"ס

חבר ועדה ועדה פרופ' יואב כהן

חבר ועדה – אבנר חיים הכהן

פסיכולוג קליני

חברת ועדה